

17 Powstanie kościuszkowskie

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IV. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:

8) Tadeuszu Kościuszcze i kosynierach spod Racławic.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1772, 3 V 1791, 1792, 1793, 1794, X 1794, 1795,
- postaci: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa,
- państwa biorące udział w I, II i III rozbiórce Rzeczypospolitej,
- główne postanowienia Konstytucji 3 maja,
- przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego.

ROZUMIE

- pojęcia: rozbiór, patrioci, konstytucja, Naczelnik powstania, insurekcja, kosynierzy,
- przyczyny utraty niepodległości przez Polskę.

POTRAFI

- opisać okoliczności, w jakich doszło do I rozbioru Rzeczypospolitej,
- opisać okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja i II rozbioru Rzeczypospolitej,
- wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w I, II i III rozbiórce,
- opisać okoliczności wybuchu i przebieg powstania kościuszkowskiego,
- wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania kościuszkowskiego,
- wyjaśnić znaczenie polskiego zwycięstwa pod Racławicami,
- opisać okoliczności klęski powstania kościuszkowskiego i III rozbioru Rzeczypospolitej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Prosimy o przypomnienie okoliczności, w jakich Stanisław August Poniatowski został władcą Polski, a także o scharakteryzowanie panowania tego króla, ze szczególnym uwzględnieniem jego dokonań w dziedzinie oświaty i kultury.

Przypominamy, że reformatorska działalność króla nie pozostała bez reakcji carycy Katarzyny, która chciała utrzymać Polskę w stanie chaosu i beztadu. Władczyni obawiała się bowiem, że silna Rzeczpospolita prędzej czy później spróbuje uniezależnić się od Rosji.

II. Rozwinięcie

Wieszamy na tablicy mapę Polski w czasie rozbiorów i przedstawiamy okoliczności, w jakich doszło do I rozbioru Rzeczpospolitej. Wskazujemy państwa uczestniczące w rozbiorze oraz zajęte przez nie ziemie polskie. Następnie inicjujemy dyskusję na temat konsekwencji wynikających ze strat terytorialnych poniesionych przez Polskę. W ramach podsumowania tej części lekcji rozdajemy uczniom karty pracy ► i prosimy, aby wykonali zadanie A. (Aby mieć pewność, że uczniowie dobrze wykonali to zadanie, sprawdzamy wszystkie karty pracy).

Przypominamy uczniom, że pomimo zależności króla Polski od władczyni Rosji największym pragnieniem Stanisława Augusta Poniatowskiego było zreformowanie i umocnienie państwa. Okazją do osiągnięcia tego celu stały się obrady sejmu, który zebrał się w 1788 r. i pracował aż do 1792 r.

Prosimy uczniów, aby zapoznali się z fragmentem podrozdziału *Dwa rozbiory Polski* (s. 107) i odnaleźli informacje na temat efektów pracy sejmu.

Wyjaśniamy, czym jest konstytucja, a następnie, korzystając z ilustracji (s. 106), przedstawiamy okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja.

Informujemy uczniów, że wydarzenia, które były następstwem uchwalenia Konstytucji 3 maja, poznają samodzielnie – tworząc opowiadania przy wykorzystaniu metody *Fabula z kubka* (materiał dla nauczyciela).

Dzielimy uczniów na pięć grup.

Grupy I i II mają się zapoznać z treścią podrozdziału *Dwa rozbiory Polski* (s. 107), grupy III i IV – z treścią podrozdziałów *Wybuch powstania* (s. 108–109) oraz *Bitwa pod Racławicami* (s. 109–110), a grupa V – z treścią podrozdziału *III rozbiór Polski* (s. 110–111).

Następnie przekazujemy grupom kubki z zestawami kart do opowiadań ► . Uczniowie losują kartki, odczytują zapisane na nich hasło i układają fragment opowiadania zawierający wylosowane pojęcie. Po upływie wyznaczonego czasu grupa przedstawia opowiadanie na forum klasy.

Aby sprawdzić stopień opanowania nowych treści, zadajemy uczniom pytania 2, 3, 5 i 6 (s. 107, 109 i 110) oraz prosimy wybrane osoby o wskazanie na mapie ściennej ziem odebranych Rzeczpospolitej w II i III rozbiorze.

Prosimy uczniów, aby wykonali zadanie B w karcie pracy. (Aby mieć pewność, że uczniowie dobrze wykonali to zadanie, sprawdzamy wszystkie karty pracy).

III. Podsumowanie

Inicjujemy dyskusję, podczas której uczniowie określają, jakie czynniki przyczyniły się do upadku Rzeczypospolitej.

Metody kontroli

Ćwiczenia 2 i 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 57).

Praca domowa

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 56–57).

Materiał dla nauczyciela

Fabuła z kubka

Ta metoda twórczego myślenia ma na celu rozwój aktywności ucznia przez zainspirowanie go do samodzielnej pracy. Polega na stworzeniu przez uczniów, z pojedynczych słów lub pojęć zapisanych na wyciągniętych kartkach, opowiadania poruszającego konkretne zagadnienie. Fabuła z kubka pozwala kształcić umiejętność wypowiedzi ustnej i poprawnego posługiwania się językiem ojczystym. Ponadto rozwija umiejętność integrowania zdobytej wiedzy. Do wykorzystania tej metody potrzebne są pojemniki (kubki) i kartki z zapisanymi informacjami.

Przebieg pracy

1. Uczniowie losują z wypełnionych kubków po jednej kartce, na której znajduje się znana im informacja.
2. Uczniowie łączą się w grupy tak, aby w każdej znalazł się komplet pojęć potrzebnych do stworzenia opowiadania.
3. Grupy tworzą opowiadanie o danym zagadnieniu, wykorzystując wszystkie informacje zawarte na posiadanych przez nich kartkach.
4. Przedstawiciele grup prezentują opowiadania na forum klasy.

Komentarz do lekcji

Ten temat możemy wzbogacić projekcją filmu *Rozbiory Polski* ▶ .